

Головний лікар Київської міської клінічної лікарні швидкої допомоги **Олександр Ткаченко:** «Ми робили все, щоб затримати пацієнтів у стаціонарі якомога довше»

Пам'ятаєте, як у важкі для всієї країни зимові місяці що не день засоби масової інформації та соціальні мережі вибухали повідомленнями про те, як з лікарень міліція буквально силою забирає постраждалих на Майдані, незважаючи на їхній стан і наявні травми? Пригадуєте моменти, коли громадськість «вибухала» гнівом на адресу медичного персоналу лікарень, — мовляв, не захищають пацієнтів та видають правоохоронцям, а головні лікарі чинять тиск на підлеглих, змушуючи «здавати» травмованих? Пригадуєте історії на зразок «по лікарні швидкої допомоги ходять бійці «Беркуту» і одягають наручники на всіх, від кого відчувається запах диму»? Журналісти в один голос засуджували медиків, що працювали в лікарнях: «Ваші колеги в польових шпиталях життям ризикують, а ви в стінах лікарень зраджуєте ідеї справедливості». І лікарі чомусь мовчали, не захищалися від цих нападів. Чому? Та просто часу не було...

Тепер, коли можна у більш-менш спокійних умовах проаналізувати, що і як відбувалося в революційні тижні і найбільш небезпечні для життя людей дні, лікарі все одно неохоче розповідають про свою участь у подіях. Та все ж ми вирішили поцікавитися, як працювали в ті гарячі та трагічні дні — у листопаді-лютому 2013–2014-го — медичні заклади столиці. Серед закладів, які приймали найбільше

постраждалих, — Київська міська клінічна лікарня швидкої медичної допомоги, розташована на лівому березі столиці. Її головний лікар Олександр Анатолійович Ткаченко, починаючи розмову, каже, що про лікарні, у тому числі і про ЛШД, під час революційних подій звучало багато неправди. Але спростувати деяку інформацію — означало порушити права пацієнтів.

— **Олександр Анатолійовичу, ви маєте на увазі якісь конкретні випадки?**

— Таких випадків було багато. Наведу один приклад: в лікарні «приховали» одного з постраждалих, бо стало розуміло, що його будуть розшукувати правоохоронці. У документах він був зареєстрований під іншим ім'ям. Пацієнта лікують. І тут з'являються журналісти, які кажуть: «Ми знаємо, що у вашій лікарні знаходиться певна людина». І називають її справжнє ім'я. «Скажіть, чи тут він». Чи можу я сказати журналістові, що ця людина у мене в лікарні? Звичайно, ні. Ми для того й приховали його під вигаданим ім'ям, щоб гарантувати безпеку. Уявляєте собі, що я скажу журналістові, який бере у мене інтерв'ю в прямому ефірі: «Так, ця людина тут»? Якби я так вчинив, то поставив би під загрозу життя людини, яка потребувала не тільки медичної допомоги, але й захисту. Тож доводилося відмовчуватися чи казати, що такого пацієнта немає, що я не знаю, що треба уточнити... А журналісти мою поведінку трактували по-своєму, не розуміючи, що деяку інформацію розголошувати не можна в інтересах самих же постраждалих. Досвід показав, що надання реальної інформації про пацієнтів — їхні імена, стан — могло їм нашкодити. Тому лікарі та я особисто так і поводитися.

— **Скільки постраждалих з Майдану потрапили до лікарні швидкої допомоги?**

— У період з 30-го листопада у нас отримали допомогу понад 500 постраждалих, 350-ти була надана стаціонарна допомога, у 57-ми осіб були вогнепальні поранення. Шестеро осіб з легкими вогнепальними пораненнями лікувалися амбулаторно після надання першої допомоги. За цей час із постраждалих на Майдані у нас в лікарні померли четверо осіб, двоє з них мали тяжкі черепно-мозкові травми, а двоє — важкі вогнепальні поранення. Серед постраждалих були й ті, кого привозили правоохоронці вже після затримання, наприклад, із райвідділків міліції — у нас в лікарні є палати, які знаходяться під юрисдикцією правоохоронних органів, там пацієнти перебувають під охороною. Але, зауважу, там знаходилися лише ті, хто вже був затриманий на момент, коли знадобилася медична допомога. Тобто в самій лікарні нікого не затримували.

— **А в якому стані були постраждалі, доправлені до лікарні правоохоронцями?**

— Таких пацієнтів було близько 20-ти. У них були забої м'яких тканин, грудної клітки, кінцівок, а також черепно-мозкові травми, усі травми середнього та легкого ступеня тяжкості; важких хворих, привезених під охороною, не було. Але всі ці люди були у вкрай важкому психологічному стані, і це можна зрозуміти, адже всі вони були затримані за незаконними звинуваченнями.

— Часто у засобах масової інформації, у соціальних мережах йшлося про те, що лікарі мали б щось робити, щоб затримувати пацієнтів у лікарнях якнайдовше, щоб не дати правоохоронцям змоги затримати учасників революційних подій. Наскільки я знаю, лікарі справді намагалися сформулювати діагноз пацієнтові так, щоб він мав змогу залишатися на стаціонарному лікуванні.

— У нас в лікарні не було випадків, щоб лікар поклався на виписати пацієнта, навіть у випадках, коли у пацієнта була амбулаторна травма (наприклад, неважкий струс головного мозку, забій м'яких тканин). Зазвичай ми таких хворих не госпіталізуємо, лише даємо рекомендації і виписуємо додому. У цьому ж випадку ми всіх госпіталізували і лікували якомога довше, зокрема до того моменту, поки не буде змінена міра запобіжного заходу (якщо це, наприклад, вже затримані пацієнти), або просто максимально довго, щоб зменшити для людини ризик зазнати переслідувань.

— Усі лікарі погоджувалися з такою тактикою?

— Вони це підтримували, ініціювали, радилися. Адаже є протоколи лікування, вони всім відомі. Тож треба було оформлювати постраждалих таким чином, щоб не наражати на небезпеку лікаря і гарантувати безпеку пацієнтові.

— Як Ви сприйняли ідею створення польових шпиталів на Майдані?

— Лікарі та волонтери — молодці, вони зробили те, що було можливе в умовах, які склалися. Там було багато хірургів, анестезіологів, медсестер із нашої лікарні. Вони це не афішували і не афішують, вони не вважають себе героями. Вони просто робили свою роботу в тих нелегких умовах. Але треба розуміти, що виконати, наприклад, повноцінну операцію в польових умовах неможливо, там можна надати лише першу допомогу. А лікар-професіонал добре розуміє, де саме він може бути корисним. Саме тому 18–19 лютого, коли почало з'являтися багато постраждалих із вогнепальними пораненнями, наші лікарі, які були на Майдані, зрозуміли, що вони будуть значно кориснішими тут, в операційних, дуже швидко з'їхали до лікарні і вже на робочому місці надавали фахову допомогу в повному обсязі.

— Чи відчувала лікарня швидкої допомоги брак медикаментів або витратних матеріалів у найгарячіші дні, і як вирішувалися ці проблеми?

— Особливо напружено ми працювали 18–20 лютого, цими днями до нашої лікарні доставляли дуже важких постраждалих, двоє були у стані клінічної смерті (до речі, обидва пройшли лікування, одужали і вже давно повернулися додому). Але навіть за такого навантаження необхідних для невідкладної допомоги ліків вистачало. Ми вже кілька років організуємо роботу так, щоб на кінець року та перші місяць-два нового року в лікарні був запас усіх необхідних медикаментів та витратних матеріалів. Це пов'язано із адміністративними особливостями, виділенням бюджету, складанням кошторисів, закупівлею препаратів і матеріалів. Тому проблем із основними медикаментами та витратними матеріалами не було. Але треба зважати, що будь-хто із постраждалих може мати окрім травми інші, хронічні, захворювання. Ось у цих випадках справді була потрібна допомога волонтерів. Вони швидко допомагали вирішити всі побутові проблеми. Адаже пацієнти часто були з інших регіонів, у Києві їм не було кому допомогти, принести необхідні речі. Банальні капці, спортивний костюм, зубна щітка, бритва — усе це потрібно, але лікарі забезпечити цього не можуть. І ось тут допомога волонтерів виявилася неоціненною. Крім того, вони

забезпечували постраждалих тими препаратами, яких ми за нашим формуляром замовити не можемо, наприклад, очні краплі. У нас немає офтальмологічного відділення, тому й таких препаратів придбати не маємо права. За допомоги волонтерів ці питання вирішувалося дуже швидко. Крім того, волонтерська служба організувала харчування для постраждалих на Майдані.

— А коли волонтери з'явилися у лікарні?

— Тоді, коли почали поширюватися чутки, ніби лікарню потрібно охороняти від «Беркуту» та міліції, які, мовляв, «викрадають» звідси пацієнтів, яких привезли з Майдану. «Беркуту» у нас в лікарні насправді не було. Як пацієнти, потрапили лише два бійці цього спецпідрозділу. Волонтери допомагали підтримувати порядок у лікарні. У ситуаціях, коли постраждалі надходили один за одним, і при цьому швидко продовжували привозити інших пацієнтів, наприклад людей у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, їхня допомога була просто неоціненною.

— Як Ви гадаєте, співпраця з волонтерською службою може стати повсякденною нормою для лікарні?

— Це було б дуже корисно. У лікарні швидкої допомоги щоденно опиняються люди, які не мають родичів у Києві, або рідних яких ми просто не можемо знайти. Вирішити свої побутові потреби вони просто не в змозі. Крім того, можуть виникати юридичні питання. Волонтери незамінні в таких ситуаціях, тому, сподіваюся, що вони залишаться з нами й надалі. Звичайно, за звичних умов нема потреби в такій кількості волонтерів, як було за часів Майдану. Але я сподіваюся, що невелика група волонтерів буде з нами й надалі.

— Що було для Вас і для Ваших колег найважчим за цей час?

— Найважче — не знати, коли і чим все закінчиться. Уявіть собі: потік пацієнтів, один за одним, з вогнепальними пораненнями, а потім ... затишшя. І ми не можемо прогнозувати, що буде далі. Звичайно, готувалися до найгіршого. Були готові, що такий потік постраждалих буде тривалий час. На щастя, цього не сталося. Але загалом усі наші співробітники працюють у стані хронічного стресу. Це результат дослідження, яке проводила профспілка медиків Києва спільно з фахівцями Медичного університету. Звичайно, ми розуміли, що це — війна, що це — суспільні зміни, але для лікаря не має значення, хто постраждав: потрібно надавати допомогу. Байдуже, чи постраждала людина під час суспільних подій, чи в звичайний час. До речі, волонтери, які від самого початку подій на Майдані почали з'являтися в нашій лікарні, були у перші дні налаштовані негативно проти лікарів та загалом медичного персоналу. Але коли долучилися до роботи, побачили все зовсім по-іншому, змінили своє ставлення не тільки до медиків, але й до пацієнтів. І це позитивна зміна. Ще один позитивний момент — навичка самоорганізації. Коли волонтери приходили до лікарні, вони не були між собою знайомі, але тут познайомилися, організували систему роботи, створили волонтерський аптечний пункт, яким опікувалися фармацевти-волонтери.

— Зараз дуже популярними стали курси першої долікарської допомоги. Чимало бажаючих відвідати такі заняття створюють буквально черги в тих установах, які їх проводять. Як ви ставитесь до такої ініціативи?

— Ставлюся дуже добре. Але знаєте, ми вже багато років проводили такі заняття, адже на базі нашої лікарні розташований і Центр медицини катастроф. І раніше до нашої ініціативи навчати людей навичок долікарської допомоги ставилися скептично. Втім тепер багато хто зро-

зумів, що такі знання є потрібними для кожного. Я до такої ініціативи ставлюся дуже позитивно — хоча б базові знання мають бути у будь-якої дорослої людини. Маю сказати, що для волонтерів, які працювали у нас, ми провели заняття з першої допомоги при вогнепальних пораненнях...

Волонтери й справді досі знаходяться в лікарні, принаймні хтось із координаторів є в робочий час постійно. Олександр Анатолійович познайомив з керівником волонтерської служби Олександром. За освітою він фінансист, працює бухгалтером, але з 18 лютого практично весь час проводить у Київській лікарні швидкої допомоги. За словами самого Олександра, потрапив до волонтерської групи випадково — 18 лютого, коли почали з'являтися повідомлення, що лікарню потрібно захищати від бійців «Беркуту», міліції або «тітушок», приїхав сюди, на Братиславську. Вночі з 18 на 19 лютого саме завдяки зусиллям волонтерів вдалося звільнити постраждалих, яких утримувала міліція, — лише після цього лікарі змогли нарешті надати їм допомогу і госпіталізувати. Дуже швидко з'ясувалося, що є й чимало інших проблем: у постраждалих немає зубних щіток, немає у що переодягнутися, немає можливості повідомити рідним про

лихо, потрібні ліки від хронічного захворювання, немає повноцінного харчування... Так Олександр разом з іншими активістами почав організовувати процес допомоги постраждалим. Волонтери чергували біля постраждалих, організовували відправку пацієнтів на лікування за кордон. Втім Олександр досягненнями волонтерів не хвалиться, натомість героями називає лікарів — лише тут побачив, якою насправді є їхня робота і якою нелегкою вона буває. А ще дуже просив подякувати харчовому комбінату Київського національного торговельно-економічного університету. «Спочатку люди передавали для постраждалих дуже багато їжі, приготовленої вдома, домашніх продуктів, — пояснює Олександр. — Це дуже приємно, смачно, але не відповідає санітарним нормам. Коли ми це зрозуміли, я одразу ж звернувся на комбінат університету, де навчався. Там працюють фахівці, усі мають медичні книжки, тобто страви можна готувати з дотриманням санітарних норм. Це була величезна допомога, таким чином справді була вирішена серйозна проблема із харчуванням постраждалих». Київську лікарню швидкої допомоги волонтери поки що залишають під своєю опікою — і лікарі не проти, і керівництво радіє співробітництву, і волонтерська допомога потрібна, як виявилось, завжди, у тому числі у мирний час.

XVI СІДЕЛЬНИКОВСЬКІ ЧИТАННЯ

Шановні колеги!

Відповідно до «Реєстру з'їздів, конгресів, симпозіумів, науково-практичних конференцій і наукових семінарів, які проводитимуться у 2014 році», що затверджений МОЗ України та НАМН України, 23–25 вересня 2014 року у м. Запоріжжя відбудеться XVI щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання педіатрії» (Сідельниковські читання).

На конференції будуть розглянуті сучасні проблеми догляду за здоровою дитиною та її вигодовування, проблеми діагностики, лікування та профілактики поширених захворювань дитячого віку.

У межах роботи XVI Сідельниковських читань відбудеться науково-методична нарада з актуальних питань викладання педіатрії у вищих медичних навчальних закладах.

Заявки на участь (автори, назва доповіді, установа, місто, прізвище доповідача, телефон, поштова та електронна адреса) просимо надсилати на адресу: 02660, м. Київ, проспект Алішера Навої, 3, Київська міська дитяча клінічна лікарня №2, завідувачу кафедри педіатрії №2 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, члену-кореспонденту НАМН України, професору Волосовцю Олександру Петровичу **до 30 травня 2014 р.** або на електронну адресу kriovopustov@voliacable.com

До участі у Всеукраїнській конференції запрошуються педіатри, лікарі зі спеціальностей «загальна практика — сімейна медицина», «дитяча кардіоревматологія», організатори охорони здоров'я, завідувачі та співробітники кафедр педіатрії та кафедр сімейної медицини вищих медичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації та закладів післядипломної освіти, науковці профільних науково-дослідних установ МОЗ та НАМН України.

Іногородніх учасників конференції просимо заздалегідь потурбуватися про місце проживання у м. Запоріжжя та квитки на проїзд.

Сайт конференції:
<http://conference-sidelnikov.org.ua>

З повагою, Оргкомітет